

О. А. Ковтун,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

ДЕРЖАВНА ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА ЯК СКЛADOVA ПРОЦЕСУ МОДЕРНІЗАЦІЇ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

У статті розглянуті засади та пріоритети державної промислової політики як однієї з основних складових модернізації реального сектора економіки в умовах глобалізації.

In the articles considered principles and priorities of public industrial policy as one of basic constituents of modernization real the sector of economy in the conditions of globalization.

Ключові слова: модернізація, державна промислова політика, інноваційна політика, економічна політика держави, глобалізація економіки.

ВСТУП

В основі державної економічної політики сьогодення закладено принципове усвідомлення, що підвищення конкурентоспроможності країни можливе лише за умови технологічного переоснащення та модернізації наукомістких промислових підприємств. Звідси все більшої актуальності набуває основна ідея Концепції державної промислової політики — створення конкурентоспроможного промислового комплексу постіндустріального типу, здатного в умовах глобалізації вирішувати головні завдання соціально-економічного розвитку суспільства та утвердження України як високотехнологічної держави [1].

Тому органи державної влади намагаються реалізувати цю ідею через промислову політику, що базується на реформуванні системи управління промисловим комплексом, подоланні диспропорцій у промисловому виробництві, створенні сприятливих умов економічного розвитку для суб'єктів підприємницької діяльності різних форм власності, повному та ефективному використанні наявного наукового потенціалу і подальшого його розвитку для підвищення конкурентоспроможності високотехнологічного промислового виробництва та продукції.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Проаналізувати існуючі моделі промислової політики та її складові у взаємозв'язку та динаміці розвитку в умовах глобалізації економіки, її місце у процесі модернізації реального сектора економіки та суспільства в цілому.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

На сучасному етапі серед вітчизняних дослідників широко обговорюються такі моделі промислової політики, як "жорстка" і "м'яка" [2, 3]. Під "жорсткою" промисловою політикою зазвичай розуміється політика, метою якої є створення і розвиток пріоритетних галузей економіки. Вона опирається на бюджетне субсидування і кредитування підприємств пріоритетних галузей, механізми непрямого субсидування компаній, протекціоністський курс у зовнішній торгівлі. На відміну від "жорсткої", "м'яка" промислова політика спрямована на сприяння росту конкурентоздатності національних компаній виробників і підтримку інвестиційних проектів, що дозволяють приватному високотехнологічному середньому та малому бізнесу підвищити рівень ефективності.

Існують прийняті в рамках країн ЄС вертикальні й горизонтальні моделі промислової політики [4]. Вертикальна модель, що відповідає, на нашу думку, "жорсткій" промисловій політиці, припускає стимулювання конкретних підприємств або галузей при використанні як інструменту державної підтримки різних пільг (податкових, бюджетних). Вважається, що ця модель найбільш характерна для слаборозвинених країн. Горизонтальна модель і відповідна їй "м'яка" промислова політика орієнтуються на створення загальних для всіх галузей можливостей розвитку виробництва. Ця модель характерна для економічно розвинутих країн, у т.ч. країн Євросоюзу.

Необхідно відзначити, що існує думка зарубіжних учених про те, що термін "промислова політика" у сьогоденнішніх умовах взагалі не потрібний. На їхню думку,

більшість галузей промисловості розвинутих країн досягли успіху в 70—80-і роки ХХ століття, а в сьогоденних умовах, коли активно формується нова технологічна парадигма, доцільно говорити лише про інноваційну політику [5]. Але на сучасному етапі розвитку промисловості в Україні, на нашу думку, це питання є актуальним, тому ми пропонуємо наступний підхід до розуміння поняття "промислова політика".

У сучасних умовах промислова політика являє собою складову частину стратегії суспільного розвитку, засновану на системі відносин між державними і муніципальними органами влади, що є суб'єктами господарювання, науковими і громадськими організаціями з приводу формування структурно-збалансованої, конкурентоздатної промисловості, інтелектуальне ядро якої представлено новітнім технологічним укладом. Механізм її реалізації припускає систему правових, економічних, організаційних та інших заходів, що сприяють формуванню конкурентоздатного промислового комплексу, забезпеченню його ефективного функціонування. Сутність промислової політики полягає в обґрунтованому виборі її суб'єктами пріоритетних видів діяльності й у наданні їм ефективної підтримки.

Доцільно підкреслити, що наведено вище визначення промислової політики спирається на поняття системи. Це означає, що така політика повинна передбачати не тільки внутрішнє узгодження всіх її компонентів, але й враховувати взаємозв'язок з іншими видами політики — макроекономічної, зовнішньоекономічної, регіональної, екологічної, соціальної та ін. Промислова політика є лише одним з напрямів державної економічної політики, що має визначені точки дотику з іншими її напрямками, але в той же час має специфічні цілі й інструменти її реалізації (рис. 1).

На відміну від макроекономічної політики, об'єктом промислової політики не є народне господарство в цілому, на відміну від зовнішньоекономічної політики промислова політика не займається, наприклад, валютним регулюванням, хоча має точки дотику з зовнішньоекономічною політикою в частині підвищення ефективності виробничої діяльності. Промислова політика частково взаємопов'язана з регіональною політикою з позиції розміщення продуктивних сил, використання землі та природних ресурсів, але, природно, не вирішує такі питання, як соціальний розвиток регіонів та ін. Від соціальної політики, об'єктом впливу якої є рівень та якість життя населення, промис-

лова політика відрізняється тим, що займається виробничою діяльністю підприємства, а не проблемами підвищення життєздатності населення.

Економічна політика, що реалізує вищезазначену ціль підвищення життєздатності населення, іманентно властива владним структурам. Цей вид державної діяльності має свої об'єкти, не тотожні об'єктам промислової діяльності, коли її метою є формування конкурентоздатної промисловості.

Тому неправомірно ототожнювати ці види державної політики, кожен з яких має не тільки свої об'єкти, цілі, але й специфічний арсенал засобів їхнього досягнення, особливий часовий лаг, коли необхідно реалізувати різні цільові настанови. Але, звичайно, діяльність з реалізації промислової політики з метою формування конкурентоздатної і високопродуктивної промисловості не повинна суперечити вирішенню задач підвищення ефективності виробництва, рівня і якості життя, а, навпаки, бути тією платформою, на базі якої надалі ці задачі можуть бути вирішені найбільш успішно. Таким чином, у рамках промислової політики з'єднується місія промисловості в контурі соціально-економічної системи держави і стратегія як форма реалізації місії в конкретних історичних умовах.

Під час реалізації промислової політики важли-

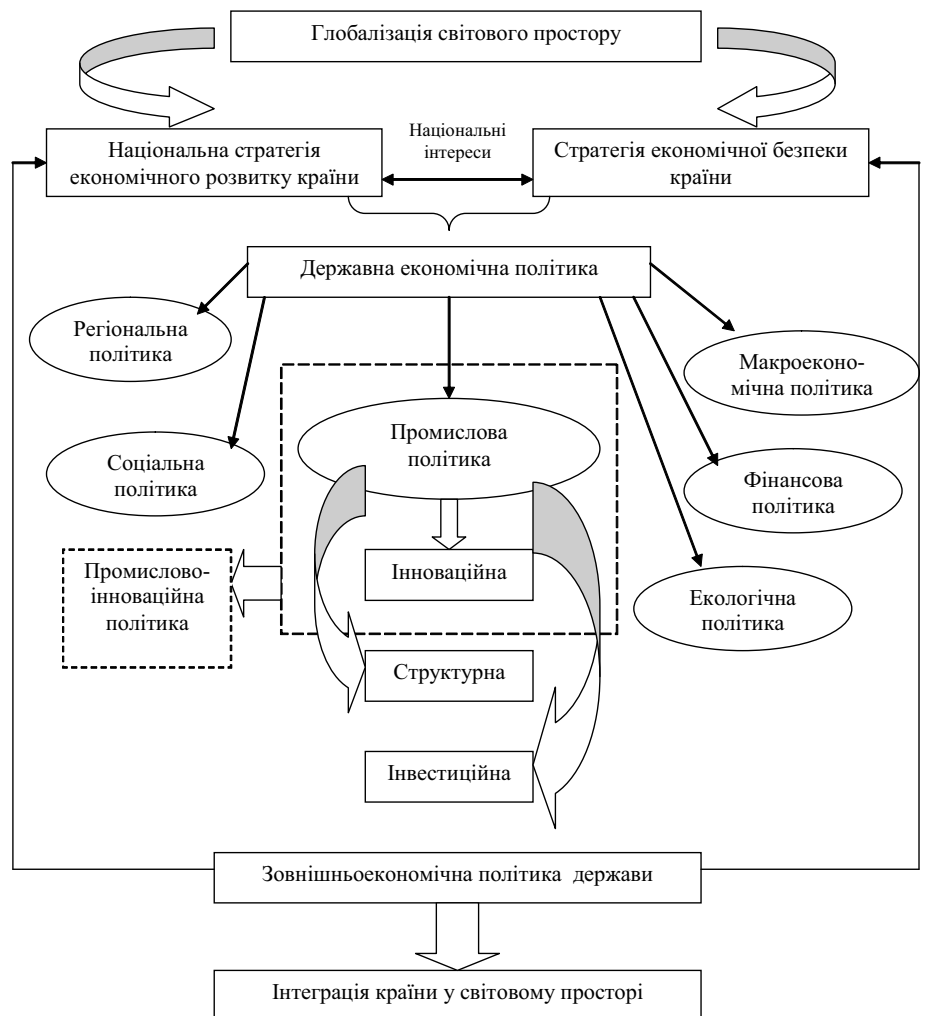

Рис. 1. Схема взаємозв'язків структурних елементів промислової політики

во, щоб її складові були логічно взаємопов'язані, про що й свідчить світовий досвід. Так, у 50—60-ті роки ХХ століття переважав галузевий підхід до здійснення промислової політики: захист та стимулювання розвитку певних галузей, протекціонізм у міжнародній торгівлі. У 80-ті роки промислова політика переноситься у горизонтальну площину: держава не віддає переваги окремим галузям, а створює сприятливі умови, які дозволяють забезпечити конкурентоспроможність підприємств на світовому ринку [6]. Це, безперечно, пов'язано з процесом глобалізації економіки, збільшенням її взаємозалежності. Досвід реформування 90-х років свідчить, що ринкові реформи, не підтвержені промисловою політикою, спроможні не тільки спричинити втрату країною її технологічних позицій на світовому ринку, але й розвиток таких негативних процесів, як значний спад виробництва, зростання безробіття та інше, що також доводить доцільність перенесення промислової політики на перший план в економічних реформах.

Необхідно зазначити, що інноваційне спрямування світового розвитку, яке стає переважаючим у підходах до формування національної економіки, все більше впливає на визначення промислової політики держави. У ХХІ столітті врахування інноваційного фактора стає вирішальною умовою подальшого розвитку світової економіки. Тому на сьогодні є доцільним дотримуватися думки, що стале промислове зростання в Україні може бути досягнуте тільки на інноваційній основі за умови активного використання сучасних науково-інноваційних розробок. Лише в цьому випадку можливо реалізувати плани з швидкого та якісного зростання промисловості, ресурсозбереження, ефективності виробництва, випуску конкурентоспроможної на внутрішньому та світовому ринках продукції та послуг.

З цих позицій ми пропонуємо розглядати саме промислово-інноваційну політику, яка одночасно є складовою промислової та інноваційної політики держави, тобто вона має надавати інноваційну спрямованість промислому розвитку національної економіки. Головною метою формування промислово-інноваційної політики повинно бути створення сучасного, інтегрованого у світове виробництво, здатного до саморозвитку промислового комплексу, що відповідає аналогічним утворенням розвинутих держав світу.

Сьогодні суттєво змінюється характер і зростає роль промислової політики, яка є основною складовою економічної політики держави. Вона все більше спрямовується на виконання завдання вироблення чіткої інноваційної стратегії, націленої на розвиток прогресивних технологічних укладів, застосування інструментів прямого і непрямого стимулювання інноваційного процесу в реальному секторі економіки, а також формування комплексу інноваційної інфраструктури з використанням новітніх комунікацій та інформаційних технологій. У свою чергу, інноваційна політика є комплексною системою заходів щодо стимулювання розробки, супроводу, управління, планування і контролю процесів інноваційної діяльності в сфері науки, техніки і матеріального виробництва, пов'язаних із певними заходами у важливих сферах життєдіяльності суспільства, що забезпечують створення умов реалізації по-

точних та стратегічних цілей соціальної складової розвитку держави [7, с. 113]. На нашу думку, це є невід'ємною складовою та визначальною частиною державної промислової політики, яка в умовах переходу до постіндустріальної економіки змінює свій зміст та структуру. Сьогодні її головною метою є підвищення конкурентоспроможності країни на засадах розвитку високотехнологічних та наукоємних виробництв у реальному секторі економіки.

Отже, державна промислово-інноваційна політика є взаємопов'язаною діяльністю держави та недержавних інституцій, яка включає організацію та координацію промислових виробництв, що мають вирішальний вплив на соціально-економічний розвиток, та спрямована на реалізацію стратегічних завдань держави щодо удосконалення існуючої структури промисловості, забезпечення прискорення її інноваційного розвитку, модернізації існуючих галузей промисловості за допомогою ресурсозберігаючих технологій, підтримки інтересів національного товаровиробника і підвищення конкурентоспроможності промислової продукції на світовому рівні. Головним завданням такої політики є структурні зрушення у бік пріоритетного розвитку високотехнологічних секторів економіки на основі переходу до якісно нової — інноваційної — моделі розвитку, освоєння нових ринків та ефективної участі в інтеграційних процесах.

Виходячи із вищезазначеного, необхідно вирішити пріоритетні завдання щодо державного сприяння і підтримки у реальному секторі економіки:

— збереження оптимальних обсягів виробництва і підвищення конкурентоспроможності галузей промисловості, що базуються переважно на використанні власної сировинно-матеріальної бази і мають освоєні ринки збуту (чорна металургія, хімічна, деревообробна, харчова промисловість);

— розвиток наукоємних спеціалізованих виробництв, за якими Україна вже має або може мати високі конкурентні позиції у регіональному та глобальному масштабах (авіакосмічна галузь, суднобудування, оборона промисловість, енергетичне машинобудування тощо);

— формування на цій основі сучасних конкурентоспроможних інноваційних науково-промислових структур національного базування у секторі високотехнологічного виробництва (ТНК, кластери, технопарки, вільні економічні зони та ін.);

— комплексна модернізація галузей та підприємств з низькими конкурентними характеристиками та потенціалом, необхідність функціонування і розвитку яких визначається вимогами національної безпеки, соціального й екологічного характеру.

Цільовими пріоритетами розвитку промисловості України є інноваційний, екологічний, соціальний, при дотримуванні яких повинна здійснитися модернізація реального сектора економіки в цілому та за окремими галузями.

Оскільки потенціал соціально-економічних ефектів попередніх технологічних інновацій минулого століття, на яких поки що базується основна частина промисловості України, практично використано, стрижневою ідеєю державної промислової політики

є інноваційний технологічний прорив на рівень V—VI технологічних укладів. Існуючі характеристики інноваційних процесів у промисловості свідчать, що в межах здійснюваної промислової політики постулат нарощування інноваційності наразі не набув належних фінансових та організаційно-економічних механізмів, а також інституціонального забезпечення для їх реалізації. Існує ряд об'єктивних чинників економічного й інституційного характеру, що впливають на нечутливість сучасної економіки до інновацій. Серед економічних чинників найбільш суттєвими є незадовільні параметри інноваційного попиту (за рівнем, динамікою, структурою), спричинені структурними особливостями національної економіки і ресурсними обмеженнями фінансово-кредитної системи. Домінування базових галузей первинних переліків, які тримаються на III—IV технологічних укладах, експортно-сировинна орієнтація промисловості, структурні викривлення в бік сектора проміжного споживання та імпортих джерел забезпечення енергетичними ресурсами, порівняно обмежені фінансові можливості вітчизняної банківської системи та недостатня зацікавленість комерційних банків у інвестуванні реального сектора, слабкорозвинутий фондовий ринок — все це й є основними чинниками, що стримують процес формування сукупного інноваційного попиту в національній економіці.

Розвиток інноваційної сфери стримує незавершеність процесу інституціоналізації інноваційної політики, а саме: несформованістю відповідних бізнесових структур та ефективних механізмів державного регулювання інноваційної діяльності, і головним чином, на наш погляд, — незрілістю інститутів ринкової конкуренції.

Екологічний пріоритет зумовлений вимогою екологізації промислового виробництва з точки зору поліпшення екологічних характеристик як технологічних процесів, так і виробленої продукції. Економічні механізми повинні працювати так, щоб, насамперед, стимулювати використання екологічних технологій, а не компенсувати шкідливі наслідки відсталіх. Недотримання сучасних екологічних характеристик технологій і продукції є значною перешкодою на шляху забезпечення стратегічної конкурентоспроможності національної економіки в цілому та окремих виробництв. Подальше погіршення екологічних параметрів продукції та технологій зумовить звуження присутності національних товаровиробників як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках.

Актуальність дотримання вимог екологічності як пріоритету промислової політики є очевидною. За останні десять років в Україні зберігалася стійка тенденція до посилення техногенного навантаження довкілля. Середньорічний темп приросту викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря за цей період склав 2,3%, при цьому 65% всіх викидів припадає на промисловий комплекс. Питома вага забруднених стічних вод у загальному обсязі водовідведення зростає до 43% при щорічному споживанні свіжої води у промислових цілях у розмірі 58% від загального водозабору [8].

Соціальний пріоритет промислової політики пов'язаний з такою глобальною закономірністю суспільного розвитку, як соціалізація економічної сфери. Відповідно до цього мають зазнати суттєвих змін усі процеси і технології, пов'язані як із формуванням промислової політики (щодо вибору концепцій, механізмів, інструментів), так і з її здійсненням. Роль і функції уряду — окреслити пріоритети, дати відповідний сигнал бізнесу і забезпечити відкриту поінформованість про стратегічні наміри держави.

Галузеві пріоритети державної промислової політики відбираються з урахуванням цільових стратегічних пріоритетів промислового розвитку, реальних технологічних, фінансово-економічних та організаційних параметрів конкретних виробництв, а також наявних науково-технологічних заділів з провідних сучасних технологій — інформаційно-комунікаційних, біо- та нанотехнологій.

Крім того, з урахуванням існуючих обмежень і загроз внутрішнього та зовнішнього походження (ресурсні, структурні, динамічні, кон'юнктурні) при виборі структурно-галузевих пріоритетів Україні є недоцільним повторювати шлях розвинутих країн, що винесли і продовжують виносити промислові виробництва за межі своїх кордонів. Україні необхідно нарощувати промисловий потенціал на власній території та ресурсній базі з урахуванням сучасних екологічних, соціальних, інноваційних вимог до розвитку та модернізації реального сектора економіки. Все вищезазначене дозволить зменшити ризики впливу неконтрольованих зовнішніх чинників на структурні та динамічні параметри промислового комплексу. Відповідно до вищезазначеного, галузевими пріоритетами державної промислової політики у середньостроковій перспективі мають стати: наукоємні машинобудівні виробництва (авіаційна та ракетно-космічна галузь, суднобудування, енергетичне та транспортне машинобудування тощо); приладобудування (наприклад, високотехнологічні прибори для розвитку сфери охорони здоров'я); оборонно-промисловий комплекс; виробництво екологічно і біологічно чистих харчових продуктів; видобуток паливно-енергетичних корисних копалин; виробництво електроенергії, у тому числі на основі відтворювальних і нетрадиційних ресурсних джерел; базові переробні виробництва (металургія, хімія та нафтохімія).

Усі вищезазначені пріоритети сприяють модернізації реального сектора економіки, визначають інноваційний шлях її розвитку, технологічно-інноваційний прорив у виробленні конкурентоспроможного високотехнологічного, екологічно привабливого національного продукту.

За визначенням науковців, модернізація є економічною, соціальною і політичною доктриною, що затверджує можливість здійснення відсталіми країнами економічного і соціального ривка (прориву) у напрямі розвинених країн на основі забезпечення економічного росту шляхом індустріалізації, змін соціальних форм та інститутів [9]. Модернізація являє собою комплексний процес масштабних змін, що охоплює економічну, соціальну, політико-правову, культурну сфери громадського життя [10]. Більшість дослідників розуміє модернізацію як перехід від традиційного сус-

пільства до сучасного, від аграрного до індустріального, причому під сучасним суспільством найчастіше розуміється ліберальне західне суспільство, що характеризується розвинутою технологічною базою, раціональними життєвими установками, високим рівнем диференціації соціальної структури [11]. Безумовно, це вузьке, політизоване трактування даного поняття. Для успішної модернізації необхідно, в тому числі, розкріпачення творчої енергії людини, зміна її мотивацій, підвищення інноваційної культури, розвиток комунікаційних навичок. Однак це не означає невідмінної необхідності зміни політичної системи країни, що модернізується, у напрямі створення громадянського суспільства. Зокрема, ряд учених (Ш. Ейзенштадт, Е. Тириакян) вважає, що процес всесвітньої модернізації привів, скоріше, до формування загальних інституціональних і символічних рамок у країнах світу, зберігши помітні розходження між державами [12]; більш того, число епіцентрів модернізації, через розбіжність термінів їхнього протікання в різних країнах, згодом може наростати.

Згідно з С. Хантингтоном [13], модернізація є революційним процесом, що характеризується не просто комплексністю, а системністю змін, тобто трансформації різних сфер життя суспільства мають взаємозалежний характер. Здійснення модернізації має на увазі трансформацію як базису суспільно-економічної формації, так і його надбудови. Удосконалення базису має на увазі проведення індустріалізації, ширше — розширення можливостей людини з контролю над своїм природним і соціальним оточенням (Р. Уорд, Р. Макридис) [14], переходу до технологій більш високого техніко-економічного рівня. Однак подібний перехід, щоб стати закріпленим, вимагає зміни надбудови: інституціональної і ментальної трансформації в дусі сцієнтизму, віри в прогрес, причинно-наслідковий зв'язок усього, що відбувається у світі, включаючи кар'єрне зростання людини, готовності адаптуватися до змін, підвищення рівня спеціалізації інститутів, а також виникнення нових (Д. Ептер, Д. Лернер, Д. О'коннел, М. Леві, Н. Смелзер) [15, 16]. Проте, досвід країн, що здійснили модернізацію, показує, що трансформація економіки є первинним елементом модернізації, необхідною умовою відповіді на виклик.

Момент закінчення модернізації також досить умовний. За Г. Терборном [17], епоха модернізації завершується, коли люди припиняють співвідносити поведінку або форми життєдіяльності на осі традиція — сучасність, розвиненість — нерозвиненість. З іншого боку, модернізація нескінченна, як сама історія, оскільки навіть модернізовані суспільства змушені постійно реагувати на нові виклики [18]. С. Хантингтон вважає, що модернізація являє собою еволюційний процес, що здійснюється за стадіями: періоди активних реформ змінюються періодами спокою, протягом яких можуть визрівати масштабні інновації [13].

Ф. Течау відзначає, що модернізація неможлива без технологічного розвитку й економічного росту [19]. Його думку розділяє П. Бергер, який наголошує, що модернізація включає зростання та дифузю інститутів, пов'язаних із трансформацією економіки за допомогою

технологій [20].

Отже, модернізація, на думку більшості дослідників, має на увазі раціональний контроль над природним і соціальним оточенням людини, тісну інтеграцію у світову культуру, здійснення наукової та технологічної революцій, побудову інноваційної моделі економіки, поширення раціонального погляду на життя, створення ліберально-демократичної держави.

В економіці, в цілому, модернізація повинна супроводжуватися зростанням у кількісному і якісному відношенні вторинного (промисловість і торгівля) та третинного (сфера послуг) секторів економіки при одночасному скороченні первинного (видобуток); зростаючою спеціалізацією економічних ролей і кластерів економічної діяльності — виробництва, споживання і розподілу; забезпеченням зростання, достатнього для одночасного регулярного розширення виробництва і споживання; індустріалізацією суспільства; формуванням та створенням інноваційно-інформаційного простору та інфраструктури.

Таким чином, модернізація є освоєнням нових форм, засобів розвитку, що забезпечують життєздатність економічної системи та всього суспільства в цілому в умовах нових можливостей, нових вимог і нових тенденцій сучасного розвитку. Інакше кажучи, проведення модернізації в реальному секторі економіки має на увазі проведення державою промислово-інноваційної політики як на мезо- та макрорівні, так і на мікрорівні (в організаціях).

Виходячи з вищезазначеного, принципів особливості сучасної промислово-інноваційної політики, яка сприяє модернізації реального сектора економіки і є, на нашу думку, її цільовою функцією, повинні бути враховані як на державному, так і на регіональному рівнях, вони визначають основні відмінності від традиційного розуміння промислової політики, полягають у наступному:

— головним суб'єктом промислової політики є держава через повноважні органи державної влади й управління, а також бізнесові структури та інші суб'єкти господарювання різних форм власності;

— об'єктами сучасної промислово-інноваційної політики є дві основні групи підприємств, що класифіковані за структурно-інституційними особливостями: (А) — промислові підприємства державної (державної корпоративної) та комунальної (комунальної корпоративної) форм власності, стосовно яких держава й органи місцевого самоврядування можуть застосовувати методи адміністративної (планові завдання, кадрова політика) і прямої економічної (субсидії, прямі інвестиції) дії, (Б) — промислові підприємства приватної форми власності, відносно яких держава й органи місцевого самоврядування можуть застосовувати, головним чином, опосередковані методи управління (через фінансово-економічні та інституційні механізми). На сьогодні підприємства групи (А) складають меншу частку промисловості України. У свою чергу, група (Б), що є домінуючою у вітчизняній промисловості, може бути умовно розподілена на два сектори: (Б) — олігополістичний сектор великого бізнесу та (Б) — конкурентний сектор малого і середнього бізнесу;

— державна промислова політика сьогодні формується як національна промислова політика, коли рівноправними учасниками її розробки і реалізації виступають не тільки держава, але й бізнес, а також наукові та громадські організації й інститути. Таким чином, термін "національна" політика означає більш широку участь у її розробці і реалізації, поряд з державними чиновниками, приватного бізнесу, експертного співтовариства, політичних партій, інших інститутів громадянського суспільства;

— усе більше розмивання галузевих границь за рахунок диверсифікованості в нові види товарів, активізації діяльності з інсорсингу-аутсорсингу, а також кооперації з компаніями з інших галузей привело до формування економіки галузей, тісно пов'язаних між собою. Це знизило роль і значення галузевої політики, що визначило перехід до конкурентної політики, політики "структурного перепроектування" промисловості з метою створення конкурентоздатної промисловості (від industrial policy до industrial competitiveness policy);

— визначальна роль у процесі "перепроектування" належить формуванню нового технологічного ядра, конвергенції технологій, що пов'язано з реалізацією принципів нових можливостей за рахунок перехресного використання інформаційних, біо- та нанотехнологій, що сприяє зростанню впливу прискореного технологічного розвитку на сферу споживання.

ВИСНОВКИ

Таким чином, в умовах, коли економічне зростання ототожнюється тільки з науково-технічним прогресом та інтелектуалізацією основних факторів виробництва, коли виробництво, розподіл і використання знань та інформації є головними умовами стійкого економічного розвитку, центральною складовою та цільовою функцією промислової політики стає модернізація реального сектора економіки, що дозволяє сформувати нове інноваційно-технологічне ядро, основою якого є національна інноваційна система. Цей напрям промислової політики стає найважливішим, тому що існуючий на сьогоднішній день вітчизняний фонд нагромадження не може виконувати функцію розширення відтворення на інноваційній основі. Досить відзначити, що частка інноваційної й високотехнологічної продукції у фонді нагромадження України складає всього 3%, тоді як у США та країнах ЄС вона перевищує 50% [4]. Тобто, щоб перейти до політики внутрішнього інноваційного нагромадження, треба сформувати державно-корпоративну систему суспільного відтворення, яка матиме необхідну економічну владу і здатна здійснювати активну інноваційну політику як центральну складову промислової політики.

Література:

1. Указ Президента України "Про концепцію державної промислової політики" // Офіційний вісник України. — 2003. — № 7. — С. 278.
2. Кондрашов М. М. Промислова політика формування наукового потенціалу інноваційної складової промисловості України: <http://industry.kmu.gov.ua>
3. Рубан В. Інноваційна модель стратегічного розвитку України: методологія і досвід // Економіка Ук-

раїни. — 2003. — № 6. — С. 14—19.

4. Смирнов Е. Інноваційний вектор промислової політики Європейського Союзу // Міжнародна економіка. — 2007. — №2. — С. 59—60.

5. Dosi G., Llerena P., Labini M.S. Evaluating and Comparing the innovation performance of the United States and the European Union // Expert report prepared for the Trend Chart Policy Workshop 2005. — 2005. — June 29. — P. 36.

6. Яковенко Л. Теоретические аспекты промышленной политики // Экономика Украины. — 1999. — № 10. — С. 44—50.

7. Федуллова Л.І. Концептуальні засади державної регіональної промислової політики в умовах інноваційного розвитку // Стратегічні пріоритети. — 2008. — № 1(6). — С. 112—119.

8. Гаман М.В. Дацій О.І., Корецький М.Х. та ін. Стратегічне управління інноваційною діяльністю як основа економічної безпеки національної економіки: монографія. — Донецьк: ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2008. — 281 с.

9. Black C. The Dynamics of Modernization. A Study in Comparative History. — N.Y.: Harper Colophon Books, 1975. — P. 186—187.

10. Apter D.E. Political Systems and Developmental Change // Comparative Politics: A Reader. Ed. by H. Eckstein and D.E.Apter. — Glencoe, IL: Free Press, 1963. — P. 157.

11. Vago S. Social Change. Englewood Cliffs. — New Jersey: Prentice-Hall, 1989. — P. 129.

12. Eisenstadt S.N. Introduction: Historical Traditions, Modernization and Development // Patterns of Modernity. — Vol. I: The West. Ed. By S.N.Eisenstadt. London, 1987. — P. 1—11.

13. Опыт российских модернизаций. XVIII-XX века. — М.: Наука, 2000. — С. 3.

14. Ward R.W., Macridis R.C. Modern Political Systems: Asia. Englewood Cliffs. — NJ: Prentice-Hall, 1963. — P. 445; Cit. in: Luke T.W. Social Theory and Modernity: critique, dissent, and revolution. Newbury Park; London. — Sage Publications, 1990. — P. 233—234.

15. O'Connell J. The Concept of Modernization // Comparative Modernization: A Reader. Ed. by C.E.Black. New York, London, 1976. — P. 13—24.

16. Levy M. Modernization and the Structure of Societies. Princeton. — NJ: Princeton University Press, 1966. P. 11.

17. Therborn G. European Modernity and Beyond: The Trajectory of European Societies, 1945—2000. — London; New Delhi: Sage Publications, 1995. — P. 4—5.

18. Цапф В. Теория модернизации и различие путей общественного развития // Социс. — 1998. — № 8. — С. 15.

19. Tachau F. The Developing Nations: What Path to Modernization? — New York: Dodd, Mead, 1972. — P. 9; Cit. in: Luke T.W. Social Theory and Modernity... — P. 233—234.

20. Berger P.L. et al. The Homeless Mind: Modernization and Consciousness. — New York: Random House, 1973. — P. 9.

Стаття надійшла до редакції 07.12.2009 р.